

דבר חריף-הרחבות

פתחי תשובה יורה דעה סימן צה:ד

אבל אם היה דבר חריף - עיין בתשובת מקום שמואל סימן פ"ט שהאריך הרבה לפתור פסק זה שבתשובת הרשב"א שם לא משמע מידי ומדברי האו"ה ג"כ אין ראייה דמה שהצריך ס' נגד כל התבלין אינו מטעם דבד"ח לא אמרין נ"ט בר נ"ט רק משום דאין כאן ב' נ"ט (זה הו' כנצלו שכתבתי לעיל) ולפ"ז בנתבשלו דאיכא ג' נ"ט אפילו בדבר חריף מותר ולא כמו שמדמה הרמ"א דין ביטול בדברים חריפים לדין תבלין שנדוכו. ומסיק דבדבר חריף גמור אין לזוז מפסק הרמ"א מאחר שכן פשט המנהג אבל במקום שיש להסתפק אי מקרי דבר חריף (כמו בארש"ט שנחלקו בו הט"ז ובה"י כמ"ש הבה"ט סימן צ"ו סק"י) וכדומה יש להתיר ע"ש וכן הסכים בתשובת פרי תבואה סי' כ"ב ע"ש. ויש להסתפק הא דחורפא מחליא אם הוא מדאורייתא או מדרבנן ונפ"מ להקל בספיקו וראיתי בתשובת כנסת יחזקאל סוף סי' כ"ד כתב דהוא מדרבנן ע"ש ועיין בתשו' אא"ז פנים מאירות ח"א סי' ס"ד הביא ראייה דהוא דאורייתא ע"ש. שוב ראיתי בתשובת שיבת ציון רס"י ל"ב כתב דלא שייך בזה כלל לומר דין דאורייתא או דרבנן דחייך אוכל יטעם וכיון דחז"ל עמדו בזה על הנסיון וידעו דבדבר חריף משוי ליה לשבח פשיטא דהוא דאורייתא ע"ש ועמש"ל ס"ס ק"י בדיני ס"ס אות י"ט שכן דעת הגאון רבינו עקיבא איגר:

פרי מגדים יורה דעה משבצות זהב סימן צא:

עיין פנים מאירות ח"א סי' ס"ד כתב דמשקה לא הוה חריף דאל"כ גיעולי מדין משום דבר חריף אסור אלא ליכא משקה שהוא חריף ופירא כשמבשלו בטל חריפותי' וחכם א' אומר דבר חריף הוה דרבנן והוא פושט מע"ז ס"ט דפסקין לחומרא יע"ש הנה אחר בקשת המחילה מהאדון ז"ל לא ראה מ"ש הרשב"א בתשובה תצ"ז הוקשה לו זה מגיעולי מדין ושם משמע דהוה דבר תורה וגם מש"ע כאן בצננות שקונין משמע דהוה ד"ת דהוצרך לס"ס ועש"ך אות י"ב ומ"ש ראייה מעכברא האמת שהר"מ בפט"ו ממ"א הל"ב כתב שאנו חוששין וכן הרא"ש שם אף דאמרין והילכתא בס' מחמת ספיקא הוא ומ"מ אין ראייה מבעין לבלוע והדבר בעצמו מבואר דגם הבלוע באינו בן יומו הוה דבר תורה:

בית יוסף יורה דעה סימן צו

ומ"ש וכן הדין בשומין ובצלים וכרישים וכו'. ז"ל ספר התרומה (סי' ס) צריך ליזהר שלא יחתוך בסכין חולבת לא שומים ולא בצלים וראשי כרישין אם רוצה לתתם עם בשר לפי שהם חריפין ודמו לצנון ואם שגג וחתך לא סגי בהדחה שהרי נבלע ונתפשט הטעם בהם ואם אח"כ נתנם בקדרה [רותחת] מותר בששים לבטל טעם הסכין הבלוע בירק דאין זה רק מעט אבל אם חתכום בסכין של גוי שזהו איסור הבלוע בירק אז צריך ששים בקדרה שיעור כל הירק דחתיכה עצמה נעשית נבלה וצריך ששים כמה ויכול להיות שאין חילוק בסכין אלא אפילו אינו בן יומו חשוב כבן יומו דאגב חורפיה דצנון או הירק מחליא ליה וה"ל לשבח כדאמרין גבי קורט של חלתית של גוים אבל עליון של קפלוטות וכרוב אינם חזקים וחריפים ולא בעו רק הדחה עכ"ל והם דברי התוספות בפרק כל הבשר (קיא. ד"ה אגב) וכבר נתבאר שיש חולקים על זה ואפילו כשהסכין בן יומו משמע דפליגי עליה ומשמע דסבירא להו דסילקא דאמרו בגמרא דאסורה היא דוקא יש לה דין צנון אבל שאר דברים חריפים לא וכן נראה מדברי הרשב"א שכתב בתורת הבית הקצר (ב"ד ש"א ד.) חתך בו סילקא אסורה כצנון אע"פ שאינה חריפה כצנון משיכה יש לה בטבעה ע"כ אבל הרמב"ם (מאכ"א פ"ט הכ"ד) כתב סכין שחתך בה בשר צלי וחזר וחתך בה צנון וכיוצא בו מדברים חריפים אסור לאכלן בכותח נראה דצנון וסילקא שאמרו בגמרא לאו דוקא אלא הוה הדין לשאר כל הדברים החריפים

ש"ך יורה דעה סימן צו:

דה"ה לאינו בן יומו והוא מקונח - הטעם דחורפיה דצנון מחליא ליה ומשוי ליה לשבח כמו קורט של חלתית לקמן סימן קי"ד ס"י וכן דעת כל האחרונים וכן נוהגין ומשמע דאין חילוק בין בן יומו לאינו בן יומו ונהגין להחמיר בכל

מילי כמו בן יומו ודלא כמ"ש בס' אפי רברבי דף ס"ב ע"ב דבאינו בן יומו יש להקל בכדי נטילה מיהו ודאי בשאר דברים שאינם חריפים דין סכין כשאר כלים שאם אינו בן יומו והוא נקי מותר כדמשמע מכל הפוסקים ראשונים ואחרונים:

רא"ש מסכת חולין פרק ח:לא

לא אמר חזקיה משמיה דאביי הלכתא דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכוח צנן שחתכו בסכין של בשר אסור לאוכלו בכוח עד דטעים ליה. ודוקא צנן [דף קיב ע"א] דאגב חורפיה בלע* והוה כטעם הבא מן הממש או כמו שפירש רש"י שפעמים שיש שמנונית על הסכין ואינו ניכר וחורפיה דצנן מבליע השמנונית בתוכו ואוסר עד כדי קליפה. ולא דמי לקורט של חלתית (ע"ז דף לט א) שאסרו כולו משום שחותכין אותו בסכין של עובדי כוכבים. דשאני התם שהקרטין קטנים ואין יכול לידע באיזה מקום חתכוהו לפיכך אסרו כולו. כתוב בספר התרומה דהוא הדין שומין ובצלים וכרשים שרוצים לבשלן עם בשר אין לחתכן עם סכין חולבת ואם חתך לא מהניא להו הדחה ובעין קליפה ואם בשלן בלא קליפה בטלין בס' בטעם הסכין הנבלע בירק ואפילו אין הסכין בן יומו אגב חורפיה דצנן או הירק מלי' ליה והויא לשבח מידי דהוה אקורט של חלתית בפרק אין מעמידין ורבינו מאיר מגמגם בדבר דנראה לו דאיירי הכא בסכין בן יומו. ובפ' אין מעמידין (סימן לח) כתבתיו אבל קישות מגרד ליה לבי פיסקי. קולחי דליפתא שרי לפי שהוא מתוק ולא בעי לא קליפה ולא גרידה. אבל הדחה בעי לפי אותו טעם שפירש"י משום שמנונית על הסכין. דסילקא אסור ואם פתך בהו דליפתא שרי:

ש"ך יורה דעה סימן צו:ט

ובעט"ז כתב דאם חתכו בסכין של עובד כוכבים נ"נ וצריך ס' נגד כל הצנן אפי' לא חתכו דק דק עכ"ל והוא תמוה דכיון דלא נ"נ רק הנטילה לסגי בס' נגד הנטילה ואולי כוון למ"ש מהר"ם מלובלין בתשובה סי' צ"ב דאע"ג דמתחלה לא נ"נ רק הנטילה מ"מ מיד כשנותנו בתבשיל נעשה כל הצנן נבילה דהוי אותה הנטילה איסור דבוק אם אינו בצנן עצמו ס' נגד הנטילה עכ"ל אבל גם זה אינו דכיון דאין הנטילה אסור מצד עצמה וגם אינה איסור ניכר ומובדל וגם אינו נאסר רק כדי נטילה לא שייך למימר ביה איסור דבוק ודו"ק וודאי דל"ד לכל איסור דבוק שבסימן ע"ב וצ"ב וכמה דוכתי וכן הבאתי בס' כ"ב ס"ק י' בשם יש פוסקים דל"א חנ"נ רק כשהחתיכה עומדת בפני עצמה אבל לא בחצי חתיכה וכה"ג ואף להפוסקים דלא ס"ל הכי מ"מ מודים דלא חשיב בכה"ג איסור דבוק וכ"פ הב"ח בס' כ"ב ס"ו דאם נמלח העוף עם הורידין צריך נטילה ואם נתבשל אח"כ צריך ס' בתבשיל נגד הנטילה ולא מצריך בעוף גופיה ס' נגד הנטילה א"ו כדפי' והוא דעת הרב והוא ברור:

ש"ך יורה דעה סימן צו:יב

ואם יש ספק כו' - הרב קיצר כאן קצת שבהגהת ש"ד והגהת או"ה לא התיר מהרא"י בספק אלא הקרי"ן מטעם דהרבה פוסקים אינם אוסרים אלא בסכין בן יומו וכן יש פוסקים אינם אוסרים אלא בצנן ולא במידי אחריו וא"כ בצנן היכא דידוע שהסכין היה ב"י אלא דמסופק אם חתך בו הצנן או לא דאי הוי חתך ביה בודאי הוי אסור לכ"ע ספיקא לחומרא:

בית יוסף יורה דעה סימן צו

ומדברי הרשב"א נראה קצת דלא מהני פתך בהו דליפתא אלא להתיר סילקא אבל לא להתיר צנן שהרי כתב (בקצר שם ד.) חתך בו סילקא אסור כצנן אף על פי שאינה חריפה כצנן משיכה יש לה בטבעה ואם עירב בחתיכה לפתות אינה צריכה רק הדחה כלפתות לפי שהלפתות מתוקים הרבה ומונעים במתיקותם כח המשיכה מן הסילקא ולפיכך מדיח ודיו עכ"ל נראה מדבריו שאין הלפת מבטל אלא כח משיכת הסילקא אבל לא חריפות הצנן ויש הוכחה לזה בגמרא דלא קאמר אי פתך בהו דליפתא שפיר דמי אלא גבי דסילקא אבל ספר התרומה (סי' ס) ושערי דורא (סי' סא) ורבינו מתירם בהדיא לחתך אפילו צנן: